

ISSN 2083-0343

Acta Medicorum Polonorum

R. 7/2017 – Zeszyt 1

STRESZCZENIA – ABSTRACT

słowa kluczowe – keywords

Intelekt na usługach totalitaryzmu. O próbach „naukowego uzasadnienia” idei higieny rasy

The intellect in the service of totalitarianism.
The attempts of “scientific justification” of the idea
of racial hygiene

Stefan Konstańczak

Zielona Góra

Streszczenie: W artykule autor przedstawił proces kształtowania się ideologii higieny rasy (*Rassenhygiene*) w Niemczech oraz w Europie. W artykule dokonano także rozróżnienia higieny rasy od koncepcji eugenicznych. Autor zajął stanowisko, że było to zjawisko kulturowe, które można racjonalnie wytłumaczyć. Sformułowane dotąd próby takich wyjaśnień zostały przedstawione w dalszej części artykułu. Autor starał się także przedstawić wkład przedstawicieli nauki, w tym zwłaszcza filozofii i medycyny, w uzasadnianiu i upowszechnianiu tej ideologii. W przekonaniu autora źródłem jej popularności w Niemczech hitlerowskich była filozofia Friedricha Nietzschego oraz katastroficzne wizje historiozoficzne popularne na przełomie XIX i XX wieku.

Abstract: In the article the author presented the process of shaping the ideology of racial hygiene (*Rassenhygiene*) in Germany and other European countries. The article also distinguishes the racial hygiene from eugenic concepts. The author took the position that this was a cultural phenomenon that can be rationally explained. The formulated attempts of such explanations are presented later in this article. The author was also trying to present the contribution of representatives of science, especially philosophy and medicine, in justifying and promoting this ideology. The author thinks that its popularity in Nazi Germany was rooted in the philosophy of Friedrich Nietzsche and catastrophic historiosophical visions popular at the turn of 19th and 20th century.

Słowa kluczowe: higiena rasy, eugenika, historia filozofii, Friedrich Nietzsche

Keywords: racial hygiene, eugenics, history of philosophy, Friedrich Nietzsche

Otyłość dzieci w ujęciu historycznym

Childhood obesity in historical perspective

Katarzyna Maćkowiak-Lewandowicz

Poznań

Streszczenie: Otyłość prosta jest chorobą przewlekłą, której powikłania mogą doprowadzić do obniżenia jakości oraz skrócenia długości życia. U dzieci jest rozpoznawana, gdy wartość wskaźnika masy ciała jest powyżej 97 centyla. Dane epidemiologiczne wskazują na stały trend przyboru masy ciała w polskiej populacji pediatrycznej. Obecnie około 20% dzieci ma otyłość, jeszcze większą grupę stanowią jednostki z nadwagą.

Postrzeganie otyłości znacząco zmieniło się na przestrzeni wieków. W prehistorii uznawana była za oznakę dobrobytu i zdrowia, w kolejnych epokach stała się dodatkowo elementem pożądanym, ze względu na implikacje z wysokim statusem społecznym. Z biegiem czasu zaczęto dostrzegać jej negatywne skutki, by pod koniec XX w. uznać otyłość za jednostkę chorobową. W literaturze medycznej o powikłaniach zdrowotnych otyłości zaczęto szczegółowo pisać już w XVIII w., zaliczając do nich między innymi: puchlinę wodną, podagrę, bezdech senny i apopleksję. Zmieniające się spojrzenie na osoby otyłe miało swoje odzwierciedlenie w sztuce, głównie w malarstwie.

Abstract: Obesity defined as chronic disease with a lot of complications can lead to shortening life expectancy and decreased quality of life. In pediatric group of patients is recognized when body mass index is above 97 percentile. Epidemiological data show increasing tendency to gain weight in the population of Polish children. Now about twenty per cent of kids suffer from obesity, however, overweight is more common. Over the centuries, perception of obesity has changed significantly. In ancient civilizations obesity was associated with welfare and health. Furthermore, in the pre-modern era it has become something desirable, a manifestation of high social status. With the progress of medicine, doctors perceived its negative influence on health. In the eighteenth-century medical literature health complications of obesity were described, for example: gout, sleep apnea, apoplexy and dropsy. In the second half of the last century obesity has been recognized as a disease. Changing views and interpretations of obesity influenced art pieces, especially paintings.

Słowa kluczowe: otyłość, historia otyłości, otyłość w sztuce

Keywords: obesity, history of obesity, obesity in art

Rys historyczny badań nad ostrą białaczką limfoblastyczną wieku dziecięcego: co dotychczas osiągnęliśmy i dokąd zmierzamy?

Historical overview of studies on acute lymphoblastic leukemia in children: what has been achieved and where we tend towards?

Monika Barełkowska

Poznań

Streszczenie: Jeszcze w latach osiemdziesiątych XX wieku ostra białaczka limfoblastyczna była chorobą śmiertelną, natomiast dziś udaje się wyleczyć znakomitą większość pacjentów pediatrycznych, u których ją rozpoznano. Nadal jednak zdarzają się przypadki, że wobec kolejnej wznowy lub choroby opornej na leczenie, terapia obarczona jest niepowodzeniem. W jaki sposób udało się osiągnąć w tak krótkim czasie spektakularny wzrost wyleczalności ostrej białaczki limfoblastycznej? Które odkrycia okazały się przełomowe? Jakie kierunki badań wytyczyła współczesna wiedza o tej chorobie? Niniejsza praca to próba odpowiedzi na powyższe pytania i dowód, że prowadzone systematycznie badania kliniczne i współpraca lekarzy pozwala niekiedy osiągnąć nadspodziewanie duży sukces.

Abstract: Acute lymphoblastic leukemia used to be incurable in the 1980s, but now the majority of pediatric patients with this diagnosis have a chance to survive. However, there are still cases, when relapsed or refractory disease does not respond to the contemporary treatment strategy. How is it possible to achieve such a spectacular improvement of curability in the short period of time? Which discoveries occurred to be breakthrough? What further directions of studies are marked according to the latest knowledge? The review is an attempt to answer these questions and the argument that systematically carried clinical trials and clinicians' cooperation can lead to success better than expected.

Słowa kluczowe: ostra białaczka limfoblastyczna, dzieci, rys historyczny białaczki

Keywords: acute lymphoblastic leukemia, children, outline of the history of leukemia

Lwowski lekarz, który ratował życie „Lwa z Westerplatte” – 130. rocznica urodzin pułkownika Józefa Szarage (1897-1967)

A Lviv doctor who rescued the “Lion from Westerplatte”:
130th anniversary of colonel Jozef Szarage’s birthday (1897-1967)

Krzysztof Kopociński, Zbigniew Kopociński, Czesław Jeśman

Żary, Łódź

Streszczenie: Artykuł przedstawia sylwetkę lwowskiego lekarza wojskowego pułkownika Józefa Szarage (1897-1967). Urodził się 12 grudnia 1897 r. w Winnikach pod Lwowem, w średnio-zamożnej żydowskiej rodzinie Bernarda Scharage i Debory Szrenzel vel Birbach. W czasie I wojny światowej ukończył szkołę oficerską i w stopniu podporucznika służył w 24. Pułku Piechoty armii austriackiej. Studia medyczne odbywał w Uniwersytecie Karola w Pradze i Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W 1927 r. ukończył Wydział Lekarski lwowskiej uczelni. W czasie II wojny światowej początkowo przebywał w lwowskim gettcie, od 1942 r. ukrywał się w miejscowości Zimna Woda w pobliżu Lwowa. W 1944 r. jako oficer-lekarz służył w 8. Polowym Ruchomym Szpitalu Chirurgicznym II Armii Wojska Polskiego. Po zakończeniu wojny pełnił funkcję ordynatora oddziału chirurgicznego Szpitala Okręgowego nr 5 w Krakowie. W marcu 1948 r. bezskutecznie starał się uratować życie byłego lekarza załogi Westerplatte mjr. Mieczysława Słabego (1905-1948). Płk Józef Szarage zmarł 1 marca 1967 r. w Warszawie w wieku 70 lat.

Abstract: This article presents a Lviv military physician colonel Jozef Szarage (1897-1967). He was born in Winniki near Lviv, on December 12, 1897, in the middle-class Jewish family of Bernard Scharage and Debora nee Szrenzel vel Birbach. During the Great War he graduated from an officers’ school and served as 2nd lieutenant in the 24th Infantry Regiment of the Austrian Army. He studied medicine at Charles University in Prague and Jan Kazimierz University in Lviv. In 1927, Scharage graduated from the Faculty of Medicine in Lviv. During the World War Second he stayed in the Lviv ghetto, however, since 1942 he lived in hiding in the village Zimna Woda near Lviv. In 1944, he served as officer-physician in the 8th Field Movable Surgeon’s Hospital of the 2nd Polish Army. After the war, he served as the head of the surgical ward of the Regional Hospital No. 5 in Cracow. In March 1948, he tried unsuccessfully to save life of Major Mieczyslaw Slaby (1905-1948), known as a doctor of the defenders Westerplatte in 1939. Colonel Jozef Szarage died in Warsaw on March 1st 1967, at the age 70.

Słowa kluczowe: Szarage, lekarz wojskowy, Lwów, getto, Westerplatte, Mieczysław Słaby

Keywords: Szarage, military physician, Lviv, ghetto, Westerplatte, Mieczyslaw Slaby

Działalność naukowa i oświatowa Polaków w Wilnie w latach 1899-1915 w świetle listów Elizy Orzeszkowej i Lucjana Uziębło do Władysława Zahorskiego

Scientific and educational activity of Poles in Vilnius in 1899-1915
in the light of letters by Eliza Orzeszkowa and Lucjan Uziębło
to Władysław Zahorski

Anita Magowska

Poznań

Streszczenie: Artykuł przedstawia działalność naukową i oświatową Polaków w Wilnie w latach 1899-1915. Najwięcej uwagi poświęcono działalności towarzystw naukowych i członkom ich zarządów. Podstawą źródłową są nieznane listy wybitnej, dwukrotnie nominowanej do Nagrody Nobla polskiej pisarki Elizy Orzeszkowej (1841-1910) i miłośnika historii Lucjana Uziębło (1864-1942) do wileńskiego lekarza, literata i społecznika Władysława Zahorskiego (1858-1927). Autografy listów są przechowywane w Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym w Wilnie. Omawiane listy zostały opublikowane z autografów i opatrzone komentarzami.

Abstract: This article presents the scientific and educational activity of Poles in Vilnius from 1899 to 1915. The primary sources are unknown letters written by Eliza Orzeszkowa (1841-1910), the Polish writer who was twice nominated for the Nobel Prize, to Władysław Zahorski (1858-1927), a Vilnius physician. The letters are kept in the Lithuanian State Historical Archive in Vilnius. They are published from manuscripts and provided with commentaries.

Słowa kluczowe: Eliza Orzeszkowa, Władysław Zahorski, historia Wilna, towarzystwo naukowe, Polacy w Wilnie

Keywords: Eliza Orzeszkowa, Władysław Zahorski, history of Vilnius, learned society, Poles in Vilnius